

Nr 5.

Ankom till riksdagens kansli den 7 februari 1928 kl 2 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i gällande föreskrift angående kungörande i kyrka av lysning m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 67, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Hallén* föreslagit, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till ändring i gällande lag, varigenom möjliggöres för konsistorium att, där särskilda förhållanden så betinga, medgiva rätt för prästerskapet i större församlingar att förlägga kungörelser om lysningar och om utfärdande av äktenskapsbetyg till högmässogudstjänstens slut.

Beträffande de skäl, motionären anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Gällande bestämmelser.

2 kap. av 1686 års kyrkolag, vilket handlar om predikan och gudstjänstens ordentliga förrättande, innehåller i § 5 beträffande »högpredikan» bland annat detta stadgande: »Efter predikan skola böner för de sjuke samt lysningar för brudfolk och kyrkans nödtorftigheter ske på predikstolen». I kyrkohandboken, stadfäst av Kungl. Maj:t den 2 oktober 1917, meddelas närmare anvisningar om sättet för själva kungörandet. Förutom lysningen avse dessa anvisningar jämväl tillkännagivanden av begäran om äktenskaps-certifikat och av äktenskapsbetygs utfärdande.

Lagberedningen år 1913 om lysningen såsom publikationsförfarande.

Rörande lysningen såsom publikationsförfarande får utskottet här återgiva vad lagberedningen i sitt den 15 september 1913 avgivna betänkande med förslag till lag om äktenskaps ingående och upplösning m. m. därom anfört:

»Att bestämmelserna om äktenskapshindren icke kunna medföra avsedd verkan, med mindre före äktenskapets ingående sker en prövning huruvida laga hinder möter, är uppenbart. En sådan prövning måste alltså fortfarande förekomma. Icke lika klart är däremot, om denna prövning bör ställas i samband med ett sådant publikationsförfarande som lysningen. Dennas huvudsakliga ändamål är att, sedan de trolovades hinderlöshet blivit förberedelsevis konstaterad från det allmännas sida, göra det tillämnade äktenskapet kunnigt och sålunda varsko den enskilde att i tid framlägga de hinder mot äktenskapet, som må vara honom kända. Givet är att detta syfte förlorar i betydelse, i samma mån som den förberedande prövningen kan göras mera tillförlitlig och, å andra sidan, kännedomen om de tro-

lovades personliga förhållanden blir, till följd av befolkningens ökade rörlighet, bland församlingsborna mindre ingående. I vårt land erbjuda kyrkoböckerna, vilkas fullständiga och fortlöpande anteckningar följa personen i fråga vart han flyttar, ett synnerligen säkert underlag för den hindersrannsakan, som föregår lysningens utfärdande. Den utredning, som vunnits genom de av beredningen till prästerskapet utsända förfrågningar, giver ock vid handen att lysningen blott i sällsynta undantagsfall framkallar anmälan om hinder. Och det synes vara så gott som utan exempel att sådan anmälan avser annat än att den trolovade redan är bunden genom äldre trolovning eller ofullkomnat äktenskap eller att han försummat sin avvittningsskyldighet. Då nu enligt förslaget de ofullkomnade äktenskapen avskaffas samt trolovning och bristande avvittning ej vidare skola utgöra äktenskaps hinder, kunde det ifrågasättas om själva lysningen, kungörandet, i den tillämnade nya lagstiftningen har någon egentlig uppgift att fylla.

Även om den prövning av de trolovades hinderlöshet, som verkställes med ledning av kyrkoboksanteckningarna, är än så grundlig, torde den emellertid ej utgöra ett fullt osvikligt medel mot att icke något av de uppställda hindren bliver obeaktat. Utesluten är då icke den möjligheten att ett kungörande av det tillämnade äktenskapet bringar sådant hinder i dagen. Med den lättnad i avseende å bevisningen om hinderlöshet, förslaget på vissa punkter bereder de trolovade, vinner denna möjlighet ökad betydelse. Härtill kommer, att själva kungörandet kan antagas stundom avhålla den, vilken vet att ett äktenskapsförbud är å honom tillämpligt, från att trotsa detsamma; även om han trott sig äga utsikt att dölja hindret vid den förberedande prövningen, ryggar han tillbaka för den offentlighet hans förhävande vinner genom själva lysningen. Beredningen har sålunda ansett kungörandet ej vara ett så betydelselöst medel till förebyggande av äktenskapshinders åsidosättande, att det bör genom den nya lagstiftningen avskaffas.»

Beredningen övergår härefter till frågan, huruvida icke, då lysningen numera måste anses äga en uteslutande borgerlig karaktär, den nya lagstiftningen borde anförtro bestyret därmed åt borgerliga myndigheter och förlägga kungörandet till annat ställe än kyrkan. Efter erinran, att frågan om ändrad form för publicerandet av legala och andra världsliga kungörelser stode på dagordningen samt att det med visshet kunde antagas, att denna fråga inom kort komme att upptagas till vidare behandling, anför beredningen vidare:

»Vid sådant förhållande kan det icke vara lämpligt att nu söka införa en ändrad anordning så vitt angår äktenskapslysningen allenast. Det bör ej heller helt förbises att det nuvarande sättet för lysningens kungörande är nära införlivat med vårt folks sedvanor och åskådningssätt och att mången torde sätta värde på att lysningen sker i kyrkan; särskilt kan detta antagas vara fallet med åtskilliga bland dem, vilka önska kyrklig vigsel. Någon olägenhet av det nuvarande kungörelsesättet eller något missnöje därmed har ej heller försports, vare sig från prästerskapets eller allmänhetens sida. Beredningen har därför ansett ändring för närvarande icke böra vidtagas i den regeln, att lysningen avkunnas i kyrkan.»

Till stöd för sin hemställan, att kungörande av lysning och av äktenskapsbetygs utfärdande i vissa fall må förläggas till högmässogudstjänstens

Utskottet.

slut, har motionären i främsta rummet åberopat det störande och för gudstjänststämningen distraherande moment, som uppläsningen av lysningssedlar och äktenskapsbetyg i större församlingar kan medföra, ett motiv, som i övervägande grad är av rent kyrklig karaktär. Utskottet finner väl vad motionären sålunda anfört kunna vara förtjänt av beaktande. Då emellertid ett genomförande av förslaget synes komma att leda till ett försvagande av den publicitet, som den nuvarande anordningen av lysningen medför, ävensom till en icke önskvärd olikhet i ett lagstadgat publikationsförfarande skilda församlingar emellan, anser sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionen.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 7 februari 1928.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Åkerman, Klefbeck, Borell, Schlyter, Svenson* i Eskhult, *Jonsson* i Lycksele, *Georg Dahl* och *Bissmark*;

från andra kammaren: herrar *Lindqvist* i Halmstad, *Leo, Nilsson* i Antnäs, *Jansson* i Edsbäcken, *Karlsson* i Vätö, *Carlson* i Mölndal, *Persson* i Trången* och *Christenson* i Södertälje.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.